

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 24/23105-7
Saksbehandler Christina Milsom

Utvalg	Møtedato
Hovedutvalg for næring, kultur og miljø	21.11.2024
Fylkesutvalget	26.11.2024
Fylkestinget	10.12.2024

Svar på verbalforslag om handlingsplan mot plastforurensning

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

- Fylkesutvalget vedtar handlingsplan for plastforurensning for perioden 2025–2030.
- Det settes av 300 000 kroner årlig til oppfølging av tiltakene i handlingsplan for plastforurensning fra 2025–2030. Dette behandles årlig gjennom handlings- og økonomiplanprosessen.

Vedlegg

1. Handlingsplan plastforurensning 2025-2030

Sammendrag

Plastforsøpling er et økende problem for miljøet, dyrelivet og menneskers helse. Norge og de andre nordiske landene står sammen om å få til opprettelse av en prosess for å forhandle fram en ny global avtale mot plastforurensning. Mer lokalt har fylkestinget bedt fylkeskommunedirektøren om å legge frem forslag til en handlingsplan mot plastforurensning i Agder, som følges opp med midler i forslag til budsjett for 2025.

Denne handlingsplanen (vedlagt) inneholder seks forslag til tiltak:

- 1) Kampanjer / arrangementer for bevisstgjøring og opplæring om plastforurensning.
- 2) Samarbeid med næringslivet for å redusere plastforbruk og fremme sirkulær økonomi.
- 3) Samarbeid med idretten for å redusere gummigranulat fra kunstgressbaner.
- 4) Infrastruktur for innsamling og resirkulering av plastavfall (Miljøfyrtårn).
- 5) Tiltak som stimulerer til innsamling av plastavfall.
- 6) Tiltak som reduserer plastforurensning fra bildekk.

Fylkeskommunedirektøren foreslår at det settes av 300 000 kroner årlig for å følge opp disse initiativene i Agder i perioden 2025–2030.

Saksopplysninger

I desember 2023 (sak 24/2023) ba fylkestinget fylkeskommunedirektøren om å «komme tilbake med en sak med et forslag til en handlingsplan mot plastforurensning, som så følges opp med midler i neste forslag til budsjett.» Denne saken er en oppfølging av dette vedtaket.

Saken ble først behandlet i hovedutvalg for næring, kultur og miljø 29. august 2024 (sak 39/2024), der politikerne fattet følgende vedtak:

"Planen sendes tilbake til administrasjonen for ytterligere bearbeiding. Det ønskes at planen, i tillegg til å beskrive hva som allerede gjøres, også kommer med forslag til nye tiltak. Det ønskes også at utfordringene med plast i landbruket, plastavfall fra idrettsanlegg (gummigranulat) og grep/muligheter for å redusere disse utfordringene belyses, da dette mangler i foreliggende forslag til plan. Også beløpets størrelse ønskes vurdert økt."

Fylkeskommunedirektøren har, i dialog med sentrale aktører innenfor idretten og landbruket i Agder, diskutert utfordringene knyttet til plast i landbruket og plastavfall fra idrettsanlegg, samt muligheter for å redusere disse. Dette er belyst senere i saken. Etter en helhetsvurdering vurderer fylkeskommunedirektøren at beløpets størrelse som ønskes finansiert gjennom handlingsplan for plastforurensning er tilstrekkelig. Det vil være uforholdsmessig kostnadskrevende å legge til rette for tiltak som virkelig monner, utover det som allerede gjøres, innenfor idretten og landbruket.

Plast er lett, slitesterkt og anvendelig, og kan bidra til store energibesparelser og reduksjon av matsvinn og klimagassutslipp. Plastforurensning er imidlertid et økende problem, og utgjør en stor trussel både for miljøet, dyrelivet og for menneskers helse. Plastforurensning forurenser jord, vann og luft. Plasten brytes sakte ned og kan forurense økosystemer i lang tid. Dyr kan spise plast ved et uhell, forveksle det med mat eller bli fanget i plastgjenstander som fiskesnører. Dette kan føre til skader, sykdommer og død. Mikroplast

kan også ende opp i maten vi spiser og vannet vi drikker. Det er bekymringer knyttet til helseeffekter av å innta mikroplast, selv om forskningen fortsatt pågår¹.

De viktigste kildene til plastforurensning i Agder inkluderer:

1. **Husholdningsavfall:** Plastposer, flasker, emballasje og annet plastavfall fra husholdninger.
2. **Industri og næringsliv:** Plast brukes i produksjonen av varer, og avfall fra industrien kan bidra til forurensning.
3. **Landbruk:** Plast brukes i landbrukssektoren, for eksempel i form av plastfolie til rundballer.
4. **Maritim aktivitet:** Plastavfall fra båter, fiskeutstyr og annen maritim virksomhet.
5. **Utslipp fra avløpsvann:** Mikroplast kan komme fra vaskemidler, kosmetikk og andre produkter som inneholder plastpartikler.

EUs direktiv om plastprodukter (EU 2019/904) adresserer de største kildene til marin forurensning; forbrukeravfall og avfall fra fiskeri- og akvakulturnæringen. Nasjonale tall fra Miljødirektoratet indikerer at naturen i Norge forurenses årlig med minst 8000 tonn mikroplast. De største kildene til den norske mikroplastforurensningen er slitasje av bildekk, bruken av gummigranulat i kunstgress og maling og vedlikehold av skip og fritidsbåter². Det er estimert at det årlig genereres flere tusen tonn plastavfall i Agder-regionen. Dette inkluderer alt fra engangsplastprodukter til større plastgjenstander. Havforskerne har dessuten estimert at det ligger rundt 10 000 spøkelsesfiskeredskap (tapte teiner og fiskeredskaper) bare i Raet Nasjonalpark og at det kom 3000 nye mellom 2019 og 2022³.

Som et ledd i Norges oppfølging av EUs direktiv om plastprodukter, har Norge etablert et frivillig plastpartnerskap med en reke næringslivsorganisasjoner på nasjonalt nivå, med mål om å redusere forbruk av engangsplast. Norge har satt seg som mål å redusere forbruket av plastholdige produkter som matbeholdere for hurtigmat eller ta-med-mat, samt drikkebegre med lokk med 50 prosent innen 2026⁴. Internasjonalt er Norge en pådriver for å forhandle frem en ny global plastavtale, om vil forplikte verdens land til nye regler for bruk og produksjon av plast⁵. Sammen med Rwanda, leder Norge en Høyambisjonskoalisjon for plastforurensning, som har som mål å stoppe plastforurensning helt innen 2040. En ny rapport bestilt av Nordisk ministerråd for miljø og klima, utarbeidet av Systemiq, viser at plastforurensning kan reduseres med 90 prosent innen 2040. Dette kan oppnås gjennom 15 globale politiske tiltak som spenner over hele plastens livssyklus⁶. Uten en global avtale er det forventet at plastforurensningen vil tredobles innen 2040⁷.

Mer lokalt er forurensning et av de prioriterte områdene i vannforvaltningsplanen for Agder vannregion (2022-2027). I tiltaksplanen for vannforvaltning står det at: *Det totale omfanget av plastforurensning i Agder er ikke kartlagt, men SALT har i prosjektet Rydd Norge Agder (SALT Rapport 1058) gjort et estimat om mengden søppel i 10 utvalgte områder som skal ryddes i første omgang. Søppeltettheten viser seg å være like høy i Agder som i Nordland og Troms og Finnmark, men størrelsen på søppelbitene er betraktelig mindre i Agder enn i Nord-Norge. Dette gjør det mer tidkrevende å rydde i Agder, samtidig som små plastbiter gir vel så stor skade da de lettere kan bli spist av fugl og sjødyr⁸.*

¹ Miljøfyrtårn (2017) *Faktaark: Forsøpling, plast og engangsartikler*. [Faktaark-plast.pdf \(miljofyrtarn.no\)](https://www.miljofyrtarn.no/faktaark-plast.pdf)

² Greenpeace (2020) *Plast i havet: fakta og konsekvenser* [Plast i havet - Greenpeace Norge](https://www.greenpeace.org/norge/rapporter/plast-i-havet)

³ Havforskningsinstituttet (2023), [Tiltak mot spøkelsesfiske i marine nasjonalparker | Havforskningsinstituttet \(hi.no\)](https://www.havforskning.no/tiltak-mot-spokelsesfiske-i-marine-nasjonale-parker)

⁴ [Inngår plastpartnerskap med næringslivet - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/tema/plastpartnarskap/inngar-plastpartnarskap-med-naeringslivet-regjeringen.no)

⁵ [Global plastavtale kan stoppe plastforurensning - Greenpeace Norge](https://www.greenpeace.org/norge/rapporter/global-plastavtale-kan-stoppe-plastforurensning)

⁶ [Plastforurensning kan reduseres med 90 prosent innen 2040 - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/tema/plastpartnarskap/plastforurensning-kan-reduseres-med-90-prosent-innen-2040-regjeringen.no)

⁷ [Enighet om neste skritt mot internasjonal plastavtale - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/tema/plastpartnarskap/enighet-om-neste-skrutt-mot-internasjonalt-plastavtale-regjeringen.no)

⁸ Agder vannregion (2022) *Vårt verdifulle vann. Regionalt tiltaksprogram 2022-2027, Agder vannregion*.

I samarbeid med aktuelle sektormyndigheter, kommuner og frivillige lag og foreninger, har vannregionmyndigheten i Agder ambisjoner om å jobbe for å lage en felles strategi for arbeidet mot marin forurensning i neste planperiode.

Vurderinger

Det er vanskelig å sette overordnede, konkrete mål for plastreduksjon i Agder, da oppfølging på regionnivå – utover vår egen organisasjon – vil være svært ressurskrevende. Agder vannregion jobber i planperioden 2022–2027 målrettet med tiltak som bidrar til å stanse den negative utviklingen av vannmiljøet i kystområdene i vannregionen. Plastforurensning, inkludert mikroplast og spøkelsesfiskeutstyr, er en av flere drivere som påvirker økosystem og kan føre til nedgang i flere av fiskebestandene.

For å bekjempe plastforurensning er det viktig å gjennomføre tiltak som reduserer plastbruk, fremmer gjenvinning og øker bevisstheten om problemet, slik at en kan beskytte både menneskers helse og miljøet. Agder fylkeskommune kan samarbeide med lokale myndigheter, næringsliv og frivillige om en handlingsplan som tar tak i disse utfordringene.

Fylkeskommunedirektøren mener at en handlingsplan bør inneholde tiltak som både retter seg mot Agder fylkeskommune som organisasjon, og mot Agder som region i bredere forstand. Det gjøres allerede mye for å bekjempe plastforurensning i Agder. Fylkeskommunedirektøren foreslår at handlingsplanen bør inneholde seks tiltak for bekjempelse av plastforurensning:

- 1) Kampanjer / arrangementer for bevisstgjøring og opplæring om plastforurensning.
- 2) Samarbeid med næringslivet for å redusere plastforbruk og fremme sirkulær økonomi
- 3) Samarbeid med idretten for å redusere gummigranulat fra kunstgressbaner.
- 4) Infrastruktur for innsamling og resirkulering av plastavfall (Miljøfyrtårn)
- 5) Tiltak som stimulerer til innsamling av plastavfall.
- 6) Tiltak som reduserer plastforurensning fra bildekk.

Disse tiltakene er skissert under, og inkluderes i handlingsplanen (vedlagt).

Tiltak 1: Kampanjer / arrangementer for bevisstgjøring og opplæring om plastforurensning

Et av de viktigste tiltakene mot plastforurensning i Agder er kanskje bevisstgjøring og opplæring av befolkningen om plastforurensning, med sikte på å fremme sirkularitet og redusere plastforurensning.

Undervisningsopplegg om plastutfordringen for videregående skoler

Gjennom undervisningspakken *Sirkulær* bistår Fremtiden i Våre Hender (FIVH) de videregående skolene i Agder med et tverrfaglig undervisningsopplegg hvor elevene *går fra sløsing til løsning i sitt lokalsamfunn*. Et av de fire undertemaene er «plastutfordringen». Skoleåret 2024/2025 deltar ti videregående skoler i Agder, gjennom finansiering fra Agder fylkeskommune. Kostnaden for deltakelse beløper seg til 30 000 kroner per skole. Fylkeskommunedirektøren anbefales at det settes av 150 000 kroner til å delfinansiere skolenes deltakelse i *Sirkulær* 2025.

Årlig arrangement om marin forsøpling

Hvert år arrangerer Agder fylkeskommune, i samarbeid med Statsforvalteren, et dagsseminar med fokus på marin forsøpling. Seminaret retter seg mot frivilligheten, kommuner og andre aktører som jobber med marin forsøpling i regionen. Målet med seminaret er å skape en møteplass hvor en kan dele informasjon, lære av hverandre og skape en arena for nye samarbeid. Arrangementet har hittil kostet rundt 50 000 kroner årlig, finansiert i spleiselag med Statsforvalteren. Fylkeskommunedirektøren foreslår å sette av 25 000 kroner som fylkeskommunens andel til arrangementet i 2025.

Tiltak 2: Samarbeid med næringslivet for å redusere plastforbruk og fremme sirkulær økonomi

Gjennom samarbeid med næringslivet, kan Agder fylkeskommune og andre regionale aktører redusere plastforbruk og fremme sirkulær økonomi.

Klimapartnere Agder, et partnerskap for grønn næringsutvikling som teller over 60 partnere i Agder, setter blant annet plastforurensning på dagsordenen. Klimapartnere fungerer som en møteplass og koblingsboks for gode grønne løsninger, og flere av klimapartnerne i partnerskapet har tatt aktive grep for å forhindre forsøpling ved å redusere mengden emballasje som kunder får med seg ved kjøp av deres produkter. Eksempelvis har Hennig Olsen is utviklet og testet ut en panteordning på iskrememballasje⁹, og Dyreparken har god erfaring med å redusere unødvendige engangsartikler som kaffelokk og ketchup-poser¹⁰. Gjennom å sette plastforurensning på agendaen under frokostarrangementer og samlinger i nettverket, bidrar Klimapartnere til at slik praksis blir gjort kjent i regionen, og at flere bedrifter tar konkrete grep for å redusere plastforurensning. Dessuten kan plastforurensning være en vesentlig påvirkning i verdikjeden for mange virksomheter. Dette adresseres blant annet gjennom Klimapartneres prosjekt om utslipp i verdikjeden, som Agder fylkeskommune – på vegne av alle nasjonale klimapartnerregioner – leder, med finansiering fra Miljødirektoratet.

Agder fylkeskommune bidrar også til økt sirkularitet, forskning og innovasjon gjennom den regionale satsingen **Agder symbiose**. I samarbeid med regionale aktører inkludert Kristiansand og Arendal kommuner, Lister nyskaping, Setesdal interkommunale politiske råd, Østre Agder interpolitiske råd, Eyde-klyngen, Innakva klynge og Universitet i Agder, ønsker fylkeskommunedirektøren gjennom Agder symbiose å inspirere, informere, koble aktører og koordinere ulike initiativ, samt tilby en faglig møteplass for lokale sirkulære initiativ i hele fylket. Nettverket støtter og deltar i prosjekter som vil bidra til omstilling til en sirkulær økonomi på Agder. I 2024 ble det satt av 1 mill. kroner til prosjekter som bidrar til å nå målsettingene om sirkulær økonomi i Regionplan Agder 2030. Midlene brukes i hovedsak til prosjekter og satsinger etter følgende prinsipper:

- Satsingen skal skje i samarbeid med andre regionale aktører.
- Midlene skal brukes til FoUI forprosjekter, mulighetsstudier, utredninger, kunnskapsdeling, prosjekt og tilsvarende.
- Midlene skal være utløsende for å få i gang ulike utviklingsprosjekter, og gjerne også utløsende for ytterligere midler.

---

⁹ <https://www.klimapartnere.no/losninger/panteordning-for-iskrememballasje/>

¹⁰ [Små grep, stor effekt: Dyreparken reduserte engangsartikler og sparte store summer - Klimapartnere: Norges viktigste partnerskap for grønn næringsutvikling](#)

Hittil har Agder symbiose gitt tilskudd til matsvinnprosjekter, industriell symbiose, reduksjon av emballasjeprosjekter i næringslivet, ombruk av byggevarer, bedre utnyttelse av trevirke, reduksjon av avfall ved 3D-printing, osv. Tiltak som øker gjenbruk og ombruk av plast vil være aktuelle å støtte i den grad det er midler tilgjengelige og søknadene faller inn under kriteriene nevnt over.

Også i kulturbransjen i Agder er det tatt grep for å redusere plastforurensning. For eksempel har Dirty Old Town AS, ved Mira Svartnes Thorsen, hatt fokus på reduksjon av plast i festivalbransjen. Organisasjonen har fått støtte av Agder fylkeskommune både til et nettverksmøte for hele bransjen og tilhørende underleverandører fra bryggeriet, Frantzenfosse gjenvinning, Malthus og andre aktører på Sørlandet, samt et "forsker til låns"-prosjekt med tittelen "Plastfrie opplevelser - Plastfrie arrangementer".

Fylkeskommunedirektøren mener Agder fylkeskommune kan være en relevant sparrings- og samarbeidspartner gjennom å fremsnakke initiativene som adresser plastutfordringen, være medarrangører på relevante arrangementer og gjennom finansiering av prosjekter knyttet til relevante tilskuddsordninger. Klimapartnere og Agder symbiose vurderes å være viktige bidragsytere i Agder fylkeskommunes arbeid med klimabudsjett.

Tiltak 3: Samarbeid med idretten for å redusere gummigranulat fra kunstgressbaner

Plastholdig fyllmateriale som gummigranulat fra kunstgressbaner antas å være blant de største landbaserte kildene til mikroplast i Norge og i EU¹¹. I Kristiansand kommune jobbes det nå med å finne ny innsatsfaktor på kunstgress-baner, hvor bjørk nå brukes som ifyll i noen baner. Fylkeskommunen har ikke egne kunstgressbaner med gummigranulat, men leier slike baner ved flere videregående skoler.

Etter ny EU-restriksjon vil det fra 17. oktober 2031 bli forbudt å omsette plastholdig løst fyllmateriale som oppfyller kriteriene til mikroplast. Dette vil i praksis bety at det ikke er mulig å kjøpe disse fyllmaterialene til bruk på kunstgressbaner fra og med den datoen. Selve bruken vil ikke være forbudt.

Norge regulerer i dag utforming og drift av kunstgressbaner og andre idrettsbaner hvor det brukes gummigranulat eller annet plastholdig fyllmateriale, i forurensningsforskriften kapittel 23A.

Fylkeskommunen forvalter spillemiddelordningen, som går til bygging og rehabilitering av anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Spillemiddelordningen til anlegg er på nasjonalt nivå i underkant av 2 milliarder kroner årlig, mens rundt 120 mill. kroner fordeles til Agder. I ordningen ligger det krav om å følge kapittel 23A i forurensningsforskriften – 1. juli 2021 i kapitlet «Utforming og drift av idrettsbaner der det brukes plastholdig løst fyllmateriale». Formålet med dette kapitlet er å hindre utslipp og spredning av plastholdig løst fyllmateriale som brukes på baner der det utøves idretts- eller fritidsaktiviteter. Dette ligger som et krav for alle anlegg, hvor det både er innført strakstiltak, men også tiltak som må gjennomføres ved etablering og rehabilitering av kunstgressbaner med løst plastholdig fyll.

Strakstiltak er blant annet etablering av fysisk barrierer rundt banen på minimum 20 cm, løsninger for håndtering av dremsvann/overvann og tiltak ved drift/vedlikehold av banen. Statsforvalteren fører tilsyn med og kan gjøre unntak fra bestemmelsene i dette kapitlet¹².

---

¹¹ <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/avfall/avfallstyper/gummigranulat-fra-kunstgressbaner/>

¹² https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-06-01-931/KAPITTEL_7-6#KAPITTEL_7-6

Tilskudd til disse tiltakene kan omsøkes innenfor spillemiddelordningen i forbindelse med nybygg og rehabilitering, men ikke tiltakene alene. Idrettslag har mulighet til å søke om tilskudd til dette via tilskuddsordning fra Norges fotballforbund og Handelens Miljøfond: <https://www.fotball.no/tema/nff-nyheter/2023/miljopakke-pa-80-millioner-til-norsk-fotball/>

Norges fotballforbund (NFF) estimerer at fotballens grønne skifte vil koste over 7 milliarder kroner over de neste 13 årene. Nylig ble det offentliggjort at Innovasjon Norge setter av 25 millioner kroner til utvikling av fremtidens grønne ifyll i kunstgressbaner¹³. Ifølge rapporten fra NFF er det «stor variasjon i kostnadene ved å etablere en kunstgressbane. Dette avhenger av en rekke forhold som kvaliteten til materialene som benyttes (for eksempel i dempe- og kunstgressmatten) og hvilken type fyllmateriale som benyttes.» Det legges imidlertid til grunn at kostnadene ved å bytte ut plastholdig fyllmateriale med organisk materiale på kunstgressbaner vil koste minimum 600 000 kroner per bane, i tillegg til at økte driftskostnader må påregnes, ettersom vedlikeholdet av banene kan kreve nytt/annet utstyr. Bare i Agder anslår NFF at det er 14 fotballbaner som bør rehabiliteres i løpet av ett år, og fem baner innen 1-2 år. Fylkeskommunedirektøren anser at det vil være svært kostnadskrevende å skulle finansiere en slik rehabilitering.

Agder fylkeskommune er en del av et nasjonalt kompetansenettverk for bærekraftige idretts- og aktivitetsanlegg – hvor blant annet denne problematikken vil bli et viktig tema, jf. politisk sak 24/24526-4. Fylkeskommunedirektøren vurderer at spillemiddelordningen og nettverksdeltakelsen er viktige tiltak for å få bukt med gummigranulat fra idrettsbaner på sikt, slik EU-restriksjonen krever.

Tiltak 4: Infrastruktur for innsamling og resirkulering av plastavfall (Miljøfyrtårn)

Miljøfyrtårnsertifisering er et anerkjent verktøy for miljøledelse som hjelper virksomheter med å redusere sin miljøbelastning gjennom systematisk arbeid med miljø og bærekraft. Når det gjelder reduksjon av plastforbruk og miljøbelastning knyttet til bruk av plast, kan Miljøfyrtårnsertifiseringen bidra på flere måter:

1. **Kartlegging og analyse:** Virksomheten må kartlegge sitt plastforbruk og analysere hvilke områder som har størst potensial for reduksjon. Dette gir en god forståelse av hvor tiltakene vil ha størst effekt.
2. **Målsetting og handlingsplan:** Sertifiseringen krever at virksomheten setter konkrete mål for reduksjon av plastforbruk og utarbeider en handlingsplan for å nå disse målene. Dette kan inkludere tiltak som å bytte ut engangspplast med gjenbrukbare alternativer eller redusere bruken av plastemballasje.
3. **Bevisstgjøring og opplæring:** Miljøfyrtårnsertifiseringen legger vekt på å øke bevisstheten blant ansatte og ledelse om miljøpåvirkningen av plastbruk. Opplæring og informasjon kan motivere ansatte til å ta mer miljøvennlige valg i hverdagen.
4. **Innkjøpsrutiner:** Virksomheten må gjennomgå og endre sine innkjøpsrutiner for å prioritere miljøvennlige produkter og leverandører som tilbyr plastfrie eller resirkulerbare alternativer. I byggeprosjekter stilles det krav til kildesortering og avfallsminimering.
5. **Avfallshåndtering:** Miljøfyrtårnsertifiseringen stiller krav til god avfallshåndtering, inkludert sortering og resirkulering av plastavfall. Dette bidrar til å redusere mengden plast som ender opp som restavfall og øker andelen som blir resirkulert.
6. **Kontinuerlig forbedring:** Sertifiseringen krever at virksomheten kontinuerlig vurderer og forbedrer sine miljøprestasjoner. Dette innebærer regelmessige revisjoner og oppdateringer av miljømål og tiltak for å sikre at reduksjonen av plastforbruk opprettholdes og forbedres over tid.

¹³ [Ny rapport: Fotballens grønne skifte vil koste over 7 milliarder - Norges Fotballforbund](#)

I Agder fylkeskommune er 95 prosent (målt etter antall ansatte) av virksomheter Miljøfyrtårnsertifisert. Miljøfyrtårns plaststrategi er å redusere engangsartikkelbruk, forby bruk og salg av produkter som inneholder mikroplast, bruke materialgjenvunnet plast der det er forsvarlig med hensyn til hygiene og mattrygghet, og bruke materialgjenvinnbar plast fremfor bionedbrytbar plast. Miljøfyrtårnsertifiserte virksomhet har avfalls- og ombruksinstruks som forteller brukerne av bygget hvordan plastprodukter skal avhendes. Det er i alle virksomhetene lagt til rette for kildesortering av plastemballasje, mens plastprodukter går som restavfall. Serfiterede virksomheter har også rapportering av årlig levert mengde plastemballasje, og andre avfallsfraksjoner.

Fylkeskommunedirektøren mener at kontinuerlig oppmerksomhet på Miljøfyrtårnsertifisering i Agder fylkeskommunes virksomheter, er et viktig tiltak for organisasjonen i handlingsplanen mot plastforurensning.

Tiltak 5: Tiltak som stimulerer til innsamling av plastavfall

Det finnes flere initiativ i Agder som stimulerer til innsamling av plastavfall.

Rydd Norge i Agder

Rydd i Tide-programmet har siden 2021 hatt som mål å rydde 55 prosent av Norges ytre kyst innen 2025 og vedlikeholde allerede ryddede områder¹⁴. I 2024 og 2025 skal programmet i Agder rydde kysten i Lindesnes, Kristiansand, Flekkefjord, Farsund, Lyngdal, Lillesand, Grimstad, Arendal, Tvedestrand og Risør. Programmet finansieres av Handelens Miljøfond.

Omfattende årlige opprydningsaksjoner, for eksempel strandryddedager, bunnrydding, kystlotteri, «adopter en strand» og andre aksjoner, nevnes som mulige tiltak i tiltaksplanen for Agder vannregion (2022–2027). Minst 1555 store og små ryddeaksjoner har blitt registrert i Ryddenorge.no sin portal siden forrige vannforvaltningsplan ble vedtatt i 2016. Flere av aksjonene har fått tilskudd fra Miljødirektoratet, Handelens Miljøfond og Agder fylkeskommune¹⁵.

Tiltak mot spøkelsesfiske i Raet nasjonalpark

Ifølge Havforskningsinstituttet (HI) kan kampen mot spøkelsesfiske bare vinnes dersom fiskere mister færre teiner, garn og ruser. Derfor har HI lansert «teinevett-tips» for å unngå at fiskeredskaper går tapt i havet. Flere leverandører av teiner legger ved en brosjyre om godt teinevett når kunder kjøper teiner i butikken. Et pågående prosjekt som bidrar til fjerning av marint avfall er «tiltak mot spøkelsesfiske i marine nasjonalparker», som er en videreføring av prosjektet «tiltak mot spøkelsesfisket i Raet nasjonalpark» som startet opp i 2019. Prosjektet ledes av Havforskningsinstituttet, i samarbeid med Green Bay AS, og er finansiert av Handelens Miljøfond. Det kombinerer forskning, innovasjon og rydding av tapte fiskeredskaper, og så langt er 3528 tapte fiskeredskap tatt opp langs Skagerrakkysten i prosjektet (2019–2022)¹⁶.

Skjærgårdstjenesten

Alle kystkommunene i Agder har, i samarbeid med staten, etablert åtte enheter av skjærgårdstjenesten. Skjærgårdstjenesten har blant annet ansvar for drift og skjøtsel av offentlige friluftslivsområder i skjærgården. For å ivareta statens driftsforpliktelser i skjærgårdsparkene, setter staten årlig av midler til en tilskuddsordning der kommunene

---

¹⁴ [Rydd i tide \(forside\) \(handelensmiljofond.no\)](#)

¹⁵ [Regional vannforvaltningsplan for Agder vannregion 2022-2027 med tilhørende dokumenter. \(vannportalen.no\)](#)

¹⁶ [Tiltak mot spøkelsesfiske i marine nasjonalparker | Havforskningsinstituttet \(hi.no\)](#)

kan søke [Driftsstøtte til Skjærgårdstjenesten](#). Agder fylkeskommune forvalter tilskuddsordningen på vegne av staten. I 2024 ble 8, 2 mill. kroner fordelt på enhetene. En av skjærgårdstjenestenes oppgaver er å bidra på den nasjonale strandryddedagen. Enhetene bidrar også med tømning av renovasjon i friluftslivsområder, rydding av søppel i friluftslivs- og verneområder samt bistand til frivillige som trenger hjelp i sin strandrydding (f.eks. til henting av innsamlet søppel). Enhetene kan i tillegg søke tilskudd fra den statlige tilskuddsordningen "[Tilskudd til tiltak mot marin forurensning](#)" som forvaltes av Miljødirektoratet. I 2024 var det satt av 5 mill. kroner til ordningen, og normalt kan enheter som søker motta mellom 200 000 og 500 000 kroner til konkrete prosjekter.

Tilskuddsordning for mottak av eierløst marint avfall

For fiskerinæringen er det et problem at en får søppel i trål og annen redskap når en fisker etter fisk eller reker. Flere lokale dykkerklubber bidrar i miljødugnaden: eksempelvis har Søgne Dykkerklubb siden 2015 fjernet over 4500 redskaper i havet.

Siden 2021 har Agder fylkeskommune hatt en støtteordning for mottak av eierløst marint søppel i fiskemottakene. Før ordningen ble etablert, måtte fiskerne betale for å levere avfallet ved kai, og mange valgte derfor å kaste det over bord igjen. Ut fra erfaringer fra prosjektet i Båly er det anslått en kostnad på inntil 25 000 kroner per fiskemottak per år. Det finnes 10 fiskemottak i fylket, men ikke alle mottakene har ønsket å delta i ordningen – dels på grunn av plassmangel, og dels fordi fiskere har med lite marint avfall til de respektive mottakene. Hittil har inntil seks fiskemottak vært positive til å delta i ordningen. I sak 7/23 vedtok hovedutvalg for næring, kultur og miljø å sette av 150 000 kroner fra Havbruksfondet til ordningen i 2024. Ordningen er søknadsbasert, slik at de fiskemottakene som ønsker videreføring kan søke midler. Fylkeskommunedirektøren foreslår at det årlig settes av 125 000 kroner til ordningen, i forbindelse med handlingsplan mot plastforurensning.

Samarbeid med landbruket

Fylkeskommunedirektøren har vært i kontakt med Agder Bondelag og fått oversikt over hva rutineene er når det gjelder håndtering av den såkalte rundballeplasten. Det kan opplyses om at det betales en egen miljøavgift ved innkjøp av slik plast for å finansiere en innsamlingsordning (Grønn punkt ordning). Videre har alle kommuner returordninger på plass, der en uten kostnad kan levere plasten på en returstasjon.

Landbruket har stort fokus på plast fra rundballeplaster som kommer på avveie, for eksempel i forbindelse med flom i elver og vassdrag. Her har de lokale bondeorganisasjonene gode erfaringer med å organisere oppsamlingspunkter og dugnad for rydding av avfall, inkludert plast. Basert på dialog med Agder Bondelag vurderer fylkeskommunedirektøren det ikke som nødvendig at Agder fylkeskommune kommer med egne tiltak knyttet til plast i landbruket per dags dato.

Tiltak 6: Tiltak som reduserer plastforurensning fra bildekk

Fylkeskommunedirektøren ønsker også å integrere tiltak som reduserer plastforurensning fra bildekk i handlingsplanen. Bilbruk kan reduseres ved å øke andelen innbyggere som benytter kollektive transportløsninger, går og sykler. *Byvekstavtalen* forplikter fylkeskommunen og kommunene til å klare nullvekstmålet, som betyr at personbiltrafikken ikke skal øke selv med flere innbyggere. Prioriterte steg 1–7 i *Handlingsprogram for regional plan for mobilitet på Agder 2023–2025* handler om å få flere til å reise kollektivt. Hovedmålet er at «*sammen gjør vi reisen enkel, trygg og grønn*».

Regionplan Agder 2030

Hovedmålet i Regionplan Agder 2030 er å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Handlingsplan mot plastforurensning er i tråd med regionplanens fokus på et «attraktivt og miljøvennlig Agder». Handlingsplanen er også et viktig bidrag til den regionale vannforvaltningsplanens satsing på kyst i perioden 2022–2027, der fokus blant annet er å jobbe målrettet for å stanse den negative utviklingen av vannmiljøet i kystområdene i vannregionen.

Økonomiske konsekvenser

Fylkeskommunedirektøren foreslår at det settes av 300 000 kroner årlig til oppfølging av tiltakene i handlingsplan for plastforurensning fra 2025–2030. Dette følges opp og prioriteres gjennom handlings- og økonomiplanprosessen.

Konklusjon

For å få bukt med økt plastforurensning og dets effekt på miljøet, dyrelivet og menneskers helse i Agder, foreslår fylkeskommunedirektøren at handlingsplanen mot plastforurensning gjøres gjeldende frem til utløpet av Regionplan Agder 2030. Fylkeskommunedirektøren foreslår at handlingsplanen inneholder seks tiltak:

- 1) Kampanjer / arrangementer for bevisstgjøring og opplæring om plastforurensning.
- 2) Samarbeid med næringslivet for å redusere plastforbruk og fremme sirkulær økonomi.
- 3) Samarbeid med idretten for å redusere gummigranulat fra kunstgressbaner.
- 4) Infrastruktur for innsamling og resirkulering av plastavfall (Miljøfyrtårn).
- 5) Tiltak som stimulerer til innsamling av plastavfall.
- 6) Tiltak som reduserer plastforurensning fra bildekk.

Fylkeskommunedirektøren foreslår at det settes av 300 000 kroner årlig til oppfølging av tiltakene i handlingsplan for plastforurensning fra 2025–2030. Dette behandles i handlings- og økonomiplanprosessen.

Kristiansand, 05.11.2024

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Anita Henriksen
fylkesdirektør